

Львівська міська рада
Департамент гуманітарної політики
Управління освіти
Навчально-методичний центр освіти м. Львова

**Методичні рекомендації
щодо організації
навчально-виховного процесу
для дітей з особливими потребами
(вступ в інклюзію)**

Львів – 2013р.

Авторський колектив: **Л.Гупало**, практичний психолог ДНЗ «Барвінок»

Р.Юськевич, вчитель – логопед ДНЗ «Барвінок»

Укладач: **Н. Клочко**, методист НМЦО м. Львова

Рецензент: **Н.Витрикуш**, завідувач ДНЗ «Барвінок»

Ця добірка матеріалів має на меті ознайомити з поняттям «інклюзія», «інклюзивне навчання»; з категорією дітей, яких називають «діти з особливими освітніми потребами»; з першими кроками щодо організації навчання дітей з ООП (створення команди, розробка індивідуального навчального плану, створення адаптації та модифікації середовища, проведення спостережень, створення портфоліо).

Дані рекомендації адресовані вихователям, практичним – психологам, вихователям - методистам ДНЗ, студентам педагогічних коледжів.

Схвалено на засіданні методичної ради НМЦО м. Львова
протокол № 1 від 24 вересня 2013 року

© Методичні рекомендації щодо організації навчально-виховного процесу для дітей з особливими потребами (вступ в інклюзію), 2013р.,
Львівська міська рада
Департамент гуманітарної політики
Управління освіти
Навчально-методичний центр освіти м. Львова

Зміст

I. Вступна частина

1. Що таке інклюзія?
2. Основні поняття інклюзії.
3. Принципи та цінності інклюзії.

II. Хто такі діти з особливими освітніми потребами?

(вади, захворювання та інші проблеми, які можуть спричинити особливі освітні потреби)

III. Здійснення процесу оцінки та розробки індивідуального навчального плану:

1. Що таке індивідуальний навчальний план?
2. Компоненти індивідуального навчального плану.
3. З чого починати?
4. Команда.
5. Залучення батьків.

IV. Адаптація та модифікація навчально-виховного процесу

1. Суть процесів адаптації та модифікації.
2. Види адаптації.

V. Портфоліо

1. Що таке портфоліо?
2. Види портфоліо

VI. Спостереження

VII. Висновки

**Інклюзивна освіта – перспектива нова.
Хоч різні можливості – рівні права!
Кожна дитина – це цілий світ,
Освіта, повага і рівність для всіх!**

Вступ

Сьогодні проблема навчання дітей з особливими освітніми потребами набуває широкої актуальності. Інклюзивна освіта стає доступною для дітей з особливими освітніми потребами, адже право на рівний доступ до якісної освіти та навчання за місцем проживання в умовах загальноосвітнього закладу – це право всіх дітей.

Кожна людина, незалежно від особливих потреб і ступеня інвалідності, має право на одержання освіти, якість якої не відрізняється від якості освіти інших. Цей принцип, відбитий у низці міжнародних документів, покладений в основу організації інклюзивного навчання дітей з особливими освітніми потребами, котре впроваджується з метою реалізації їхнього права вибору навчального закладу та форми навчання за місцем проживання із забезпеченням усіх необхідних для цього умов.

Концепція інклюзивної освіти відображає одну з головних демократичних ідей: усі діти є цінними й активними членами суспільства. Навчання в інклюзивних освітніх закладах є корисним як для дітей з особливими освітніми потребами, так і для інших дітей, членів родин і суспільства в цілому. Як свідчать дослідження, в інклюзивних класах та дитячих садках наголос робиться в першу чергу на розвитку сильних якостей і талантів дітей, а не на їхніх особливостях. Взаємодія з іншими дітьми сприяє когнітивному, фізичному, мовному, соціальному та емоційному розвитку дітей з особливими освітніми потребами. При цьому діти з типовим рівнем розвитку демонструють відповідні моделі поведінки дітям з особливими потребами й мотивують їх до розвитку та цілеспрямованого використання нових знань і вмінь. Взаємодія між дітьми з особливими потребами та іншими дітьми сприяє налагодженню між ними дружніх стосунків. Завдяки такій взаємодії діти вчаться природно сприймати та толерантно ставитись до людських відмінностей, вони стають більш чуйними, готовими до взаємодопомоги.

Інклюзія (включення) – процес збільшення ступеня участі всіх дітей у соціальному житті, в різних програмах.

Інклюзивна освіта- це система освітніх послуг, що ґрунтується на принципі забезпечення основного права дитини на освіту та права здобувати її за місцем проживання, що передбачає навчання дитини з особливими освітніми потребами в умовах загальноосвітнього закладу.

Інклюзивний освітній заклад – це заклад освіти, який відкритий для навчання всіх дітей, незалежно від їхніх фізичних, інтелектуальних, соціальних, емоційних, мовних чи інших особливостей. Цей заклад забезпечує безбар'єрне фізичне середовище, адаптує навчальні програми та плани, методи й форми навчання, тим самим надаючи можливість усім дітям успішно навчатись в тому числі і дітям з особливими освітніми потребами; залучає батьків до співпраці; співпрацює з фахівцями з метою надання спеціальних послуг відповідно до різних освітніх потреб дітей; створює позитивну атмосферу в шкільному середовищі та громаді загалом.

Інклюзія – це процес, це постійний пошук ефективних шляхів задоволення індивідуальних потреб усіх, без виключення, дітей. У цьому випадку відмінності розглядаються як позитивне явище, яке стимулює навчання дітей та дорослих.

Інклюзія пов'язана з визначенням перешкод та їх подоланням. Відповідно, вона включає проведення комплексної оцінки, збір інформації з різноманітних джерел для розробки індивідуального навчального плану розвитку та реалізації його на практиці.

В основу інклюзивної освіти покладена ідеологія, яка виключає будь-яку *дискримінацію* дітей, яка забезпечує *однакове* ставлення до всіх людей, але створює спеціальні умови для дітей з особливими потребами.

Тобто, *система адаптується до потреб дитини.*

Девіз інклюзії – рівні можливості для кожного!

Принципи та цінності інклюзії:

Інклюзивна освіта – цінності:

- Це визнання того, що всі діти можуть навчатися;
- Це робота зі всіма дітьми, незалежно від їх віку, національності, мови, походження, особливостей розвитку;
- Це вдосконалення освітніх структур, систем і методик для забезпечення потреб всіх дітей;
- Це частина великої стратегії по створенню інклюзивного суспільства;
- Це динамічний процес, який знаходиться постійно в розвитку.

Інклюзивна освіта базується на таких принципах:

- Цінність людини не залежить від її здібностей і досягнень;
- Кожна людина здатна відчувати і думати;
- Кожна людина має право на спілкування і на те, щоб бути почутою;
- Адаптація системи до потреб дитини, а не навпаки;
- Справжня освіта може здійснюватися тільки в контексті реальних взаємостосунків;
- Всі люди потребують підтримки і дружби ровесників;
- Задоволення індивідуальних освітніх потреб кожної дитини;
- Визнання спроможності до навчання кожної дитини та, відповідно, необхідність створення суспільством відповідно до цього умов;
- Залучення батьків до навчального процесу дітей як рівноправних партнерів та перших вчителів своїх дітей;
- Командний підхід у навчанні та вихованні дітей, що передбачає залучення педагогів, батьків та спеціалістів;
- Складність завдань повинна відповідати здібностям дитини;
- Рівний доступ до навчання у загальноосвітніх закладах та отримання якісної освіти кожною дитиною;
- Подолання потенційних бар'єрів навчання;

Переваги інклюзивної освіти:

Для дітей з особливими освітніми потребами:

- ✓ Завдяки цілеспрямованому спілкуванню з однолітками поліпшується когнітивний, моторний, мовний, соціальний та емоційний розвиток дітей;
- ✓ Ровесники відіграють роль моделей для дітей з ООП;
- ✓ Оволодіння новими вміннями та навичками відбувається функціонально;
- ✓ Навчання проводиться з орієнтацією на сильні якості, здібності та інтереси дітей;

- ✓ У дітей є можливості для налагодження дружніх стосунків зі здоровими ровесниками й участі у громадському житті;

Для інших дітей:

- ✓ Діти вчаться природно сприймати і толерантно ставитися до людських відмінностей;
- ✓ Діти вчаться налагоджувати й підтримувати дружні стосунки з людьми, які відрізняються від них;
- ✓ Діти вчаться співробітництву;
- ✓ Діти вчаться поводитися нестандартно, бути винахідливими, а також співчувати іншим;

Для педагогів та фахівців:

- ✓ Вихователі інклюзивних груп краще розуміють індивідуальні особливості дітей;
- ✓ Вихователі оволодівають різними педагогічними методиками, що дають їм змогу ефективно сприяти розвитку дітей з урахуванням їхньої індивідуальності;
- ✓ Спеціалісти (медики, педагоги спеціального профілю, інші фахівці) починають сприймати дітей більш цілісно, а також вчаться дивитися на життєві ситуації очима дітей

Стислі характеристики основних вад і захворювань:

Означення вад

Термін «*особа з вадами*» вживається до людей, яким встановлено відповідний медичний діагноз і в яких:

- Спостерігаються фізичні або розумові порушення, які суттєво обмежують їхню життєдіяльність (наприклад, порушення зору, слуху, мови, опорно-рухового апарата, самообслуговування, здатності до навчання, роботи, тощо),
- Були такі порушення в минулому;
- Вважається, що є такі порушення.

Термін «*фізичні або розумові порушення*» означає:

- Будь-які розлади, косметичні чи анатомічні вади нервової, серцево-судинної, дихальної, репродуктивної, травної, сечостатевої, ендокринної, кров'яної і лімфатичної систем, опорно-рухового апарата, органів чуття, шкіри тощо;
- Будь-які розумові чи психологічні розлади, наприклад, затримка психічного розвитку, органічні порушення мозку, психічні хвороби, нездатність до навчання тощо.

Аутизм і глибокі порушення розвитку.

Аутизм і глибокі порушення розвитку невизначеної природи мають багато спільних рис. Як правило, вони стають очевидними в дітей приблизно в три роки. Аутизм і глибокі порушення розвитку – неврологічні розлади, які порушують здатність дитини до спілкування, до розуміння мови, до гри і взаємодії з іншими.

Глухота, сліпо-глухота і порушення слуху

Глухота – це тяжкі порушення слуху, внаслідок яких людина не здатна сприймати звукову інформацію в будь-яких або майже будь-яких формах.

Сліпо-глухота – це комбіноване враження органів зору і слуху, при якому спостерігаються тяжкі порушення розвитку, зокрема комунікативних навичок.

Порушення слуху – це постійне або тимчасове погіршення слуху. Люди з порушеним слухом звичайно здатні сприймати певні звукові сигнали, зокрема мову.

Відставання у розвитку

Діагноз «відставання у розвитку» ставлять дітям віком до восьми років, у яких спостерігаються значні затримки розвитку в одній або кількох сферах. Це не стосується незначного тимчасового відставання. Йдеться про суттєві порушення, які за відсутності спеціальної допомоги можуть призвести до серйозних проблем з навчанням у школі.

Затримка психічного розвитку

Із затримкою психічного розвитку називають людей, рівень психічного розвитку яких нижчий за посередній і в яких спостерігаються труднощі в навчанні і соціальній адаптації, набагато нижчий за посередній загальний рівень інтелектуального розвитку.

Синдром Дауна

Це один з найпоширеніших хромосомних розладів, що легко розпізнається і який характеризується порушеннями розумового розвитку. Синдром спричинюється хромосомними розладами: внаслідок порушення в розвитку клітини, в якій нараховується 47 (замість 46 хромосом – як це буває при нормальному розвитку). Ця додаткова хромосома змінює перебіг розвитку організму і, зокрема, мозку. У більшості випадків Синдром Дауна діагностують під час хромосомного аналізу, одразу після народження.

Ортопедичні вади

До ортопедичних вад належать важкі порушення опорно-рухового апарата. Вони негативно відбиваються на навчальних успіхах дітей.

Інші види порушення здоров'я

До інших видів порушень здоров'я належать різноманітні гострі і хронічні захворювання, що невідомо впливають на життєдіяльність дітей, а також їхні навчальні успіхи (наприклад, захворювання серця, туберкульоз, ревматизм, артрит, астма, серповиднокліткова (меніскоцитарна) анемія, гемофілія, епілепсія, отруєння свинцем, лейкемія, розлади уваги в поєднанні з гіперактивністю, діабет тощо)

Серйозні емоційні розлади

Про серйозні емоційні розлади можна говорити, якщо в дитини протягом тривалого часу спостерігаються такі симптоми:

- Дитини не здатна до навчання, і це не пов'язано зі станом її інтелекту, сенсорної системи або іншими медичними чинниками;
- Дитина не здатна будувати задовільні стосунки з однолітками і дорослими;

- У дитини спостерігається невідповідна поведінка або дивні почуття у звичних обставинах;
- Дитина почуває себе глибоко нещасною або перебуває у стані депресії;
- Особисті або якісь інші проблеми викликають у дитини страх або погіршення фізичного стану.

Тяжкі або численні вади

Раніше особи з важкими вадами традиційно вважалися розумово відсталими, оскільки не отримували необхідної освіти і підтримки. Коли таких дітей залучають до дошкільної програми, вони потребують постійної багатопрофільної допомоги. У цих дітей часто бувають також інші види вад, наприклад, порушення моторики і сенсорних систем, проблеми з поведінкою тощо.

Специфічні види порушень здатності до навчання

Порушення здатності до навчання – це розлади в одному або кількох базових психологічних процесах, що ускладнюють розуміння чи використання розмовної і писемної мови. Вони можуть виявлятися в поганій або недосконалій здатності слухати, мислити, говорити, читати чи виконувати математичні розрахунки.

Дефекти мови

Дефекти спричиняються недосконалістю мовних навичок і порушеннями моторики органів мови. Види дефектів можуть бути найрізноманітнішими – від поганої вимоги деяких звуків до повної нездатності розуміти і використовувати мову або розладів орально-моторних механізмів мовлення. Дефекти мови можуть викликатися втратою слуху, неврологічними розладами, затримками психічного розвитку, травмами мозку, дією хімічних і наркотичних речовин, фізичними вадами (розщілини губи і піднебіння), невикористанням мови. Однак у більшості випадків причина таких порушень невідома. Вони бувають пов'язані з іншими вадами, наприклад, аутизмом, затримками розвитку, церебральним паралічем чи різними видами нездатності до навчання.

Черепно-мозкові травми

Травмами мозку називають викликані зовнішніми фізичними чинниками ушкодження, внаслідок яких спостерігаються загальні або часткові функціональні і психологічні розлади діяльності мозку. В результаті відкритих і закритих черепно-мозкових травм порушується когнітивна здатність, пам'ять, увага, сенсорне сприйняття, розвиток мови і моторики, погіршується здатність до аргументації, абстрактного мислення, розв'язання проблем, змінюється психосоціальна поведінка, фізичні функції, процес переробки інформації тощо. Цей діагноз не стосується вроджених або дегенеративних змін у мозку і травм при народженні.

Погіршення зору і сліпота

Проблеми із зором у більшості випадків викликаються порушеннями функції очей, а не їхніми вадами. Крім того, погіршення зору може бути наслідком деяких дефектів і захворювань (таких як ретинальна дегенерація, альбінізм, катаракта, глаукома, проблеми з очними м'язами, дефекти рогівки, діабетична ретинопатія, вроджені вади очей, інфекції тощо)

Стислий огляд вад, захворювань та інших проблем зі здоров'ям, які можуть спричинити особливі навчальні потреби

Є багато вад і захворювань, внаслідок яких дитина може потребувати спеціалізованої навчальної допомоги, адаптації середовища та модифікації навчальних програм.

Алергія та астма

Алергія – аномальна реакція на певні речовини, так звані алергени. Алергічні реакції можуть бути тяжкими або незначними і виникати в будь-який час. Схильність до алергічних реакцій часто зумовлена спадковими чинниками. Слід мати на увазі, що стосовно дошкільнят інформації про алергію на певні речовини може ще не бути.

Астма – це хронічне захворювання, при якому рух повітря через дихальні шляхи може бути блокований внаслідок спазму м'язів або надлишку слизу. Напади астми у хворих людей можуть спричинятися провокуючими чинниками зовнішнього середовища. Внаслідок їхньої дії дихальні шляхи звужуються і в них виникає запалення, що супроводжується утрудненим диханням і кашлем. Прояви астми в дітей і дорослих відрізняються. У малят можуть спостерігатися такі симптоми як швидка респірація, гучне дихання, рефракція грудної клітки та гіперемія грудей.

Синдром порушення уваги в поєднанні з гіперактивністю

Синдром порушення уваги в поєднанні з гіперактивністю являє собою нейробиологічний розлад. У дітей із цим синдромом, як правило, невідповідна поведінка і погана концентрація уваги, вони імпульсивні й гіперактивні. Ці симптоми виникають у ранньому дитинстві (звичайно до семи років), вони є хронічними і спостерігаються, як правило, щонайменше протягом шести місяців. У таких малят можуть виникати труднощі з оволодінням соціальними вміннями, а також із розвитком гідності і самоповаги.

Церебральний параліч

Церебральний параліч – це порушення моторних функцій і контролю м'язів внаслідок ураження мозку перед, під час або невдовзі після народження дитини. Медичний термін «церебральний» означає «той, що стосується мозку», а «параліч» - порушення здатності до довільних рухів. Церебральний параліч не є прогресуючим або заразним, його не можливовилікувати у прямому розумінні цього слова, хоча правильне навчання та терапія, а також сучасні технології дають можливість особам із церебральним паралічем вести продуктивне життя. Церебральний параліч – це не захворювання, і його не слід так називати.

Діабет

Діабет – це складне хронічне захворювання, при якому організм внаслідок порушення обміну речовин стає нездатним належним чином переробляти вуглеводи, жири та білки.

Епілепсія та інші види нападів

Епілепсія – це хвороба, при якій спостерігаються раптові короткочасні зміни у роботі мозку. Коли клітини головного мозку функціонують невідповідно, свідомість людини, її рухи та дії можуть на короткий час порушуватися. Такий стан називається епілептичним нападом, тому цю хворобу інколи називають падучою. На епілепсію страждають люди всіх рас і народів. Бувають і інші, не епілептичні види нападів. Наприклад, у малят можуть виникати конвульсії при швидкому підвищенні температури. Напади можуть спричинятися й порушенням хімічної рівноваги в організмі людини або припиненням вживання алкоголю, наркотиків і деяких ліків. Факт одного нападу ще не означає, що людина хвора на епілепсію.

Наслідки пренатального впливу алкоголю

Ембріональний алкогольний синдром- це група порушень, безпосередньо пов'язаних з уживанням алкоголю матір'ю в період вагітності. Алкоголь може суттєво зашкодити розвитку ембріона, особливо важкі випадки алкогольного синдрому спостерігаються в разі вживання алкогольних напоїв у перші три місяці вагітності – коли формується мозок і серце дитини. Результати наукових досліджень свідчать, що алкоголь навіть у малих кількостях може порушувати розвиток плоду, тому жінки повинні повністю відмовитися від його вживання.

Здійснення процесу оцінки та розробки індивідуального навчального плану

Що таке індивідуальний навчальний план?

Індивідуальний навчальний план (ІНП) – це один з найважливіших інструментів у роботі з дітьми з особливими освітніми потребами (ООП). ІНП – це формальний документ, який містить детальну інформацію про дитину і послуги, які вона має отримувати. Він розробляється командою педагогів і фахівців та об'єднує їхні зусилля з метою розробки комплексної програми роботи з дитиною і, водночас, визначає, які саме послуги надаватиме кожний фахівець. Батьки є активними учасниками розробки ІНП, оскільки вони знають своїх дітей краще за інших. ІНП визначає необхідні адаптації, модифікації та слугує підґрунтям для подальшого планування навчальних занять. Він розробляється та реалізується для кожної дитини з ООП.

Компоненти ІНП (додаток)

Під час створення ІНП головна увага звертається на розробку конкретних навчальних стратегій і підходів. Зазвичай, в ІНП містяться такі компоненти:

1. **Інформація про дитину загального характеру:** Ім'я дитини, її вік, адреса, телефон, імена батьків, порушення розвитку, дата зарахування дитини до навчального закладу, термін дії ІНП,
2. **Поточний рівень знань і вмінь дитини.** Наводяться відомості про рівень розвитку дитини, зафіксовані під час спостережень і досліджень: її вміння, сильні якості, стиль навчання, що дитина не вміє робити, у чому їй потрібна допомога тощо. У плані має бути зазначено, що турбує батьків. Має бути наведена інформація щодо впливу порушень розвитку дитини на її здатність до успішного навчання в групі загального розвитку. Всі відомості мають бути максимально точними, оскільки вони є підґрунтям для подальшої розробки завдань.
3. **Цілі і завдання.** Саме вони мають допомогти дитині опанувати певні завдання і вміння. Вони мають відповідати поточному рівневі розвитку дитини. У визначенні цих цілей і завдань беруть участь всі особи, причетні до роботи з дитиною.

Цілі- це твердження щодо бажаного результату. Вони можуть стосуватися знань, умінь, поведінки і мають бути чітко сформульовані, висловлені через позитивні твердження та бути зрозумілими всім, хто їх читає.

Завдання- це необхідні проміжні кроки на шляху до окресленої цілі, написані зрозумілими та простими термінами.

У плані має бути визначено, хто, що, коли і як має робити.

Цілі мають бути визначені в усіх сферах, де спостерігаються відставання у розвитку (інтелектуальний, соціальний та емоційний розвиток, розвиток моторики, мовленнєві навички тощо).

4. **Спеціальні та додаткові послуги .** В ІНП мають бути передбачені заняття з відповідними фахівцями (з логопедом, дефектологом, практичним психологом та іншими спеціалістами).

Педагоги та фахівці співпрацюють над інтегруванням додаткових послуг у навчальний процес. Іноді дитина потребує більш інтенсивних або особливих послуг, які можуть

надаватися лише у відповідному середовищі (наприклад, заняття з використанням спеціальної апаратури тощо). В цьому випадку доцільно домовитися з відповідним закладом, який може надавати такі послуги.

В ІНП має бути визначена кількість і тривалість занять фахівців з дитиною.

5. Адаптації модифікації. Відповідна адаптація середовища дає змогу дітям з ООП навчатися і виховуватися у звичайній групі дитячого садка. При розробці плану необхідно звернути увагу на необхідне облаштування середовища; використання належних навчальних методів, матеріали та обладнання; урахування сенсорних та інших потреб дитини.

6. Термін дії ІНП. Зазвичай, ІНП розробляється на один рік. Однак, члени групи з розробки ІНП (батьки, адміністратор, педагоги та ін.) можуть у будь-який момент запропонувати провести збори, щоб модифікувати план або скласти новий. Це може виявитися необхідним, , наприклад, якщо:

- Дитина досягла поставленої мети;
- У дитини виникають труднощі при досягненні визначених цілей;
- Надійшло прохання збільшити кількість послуг дитині;
- Дитину переводять до іншої школи;
- У дитини спостерігаються проблеми з поведінкою тощо.

Традиційно, розробку ІНП починають одразу після приходу дитини до навчального закладу, а термін дії плану закінчується через рік. Водночас, можна варіювати цей процес, пристосовуючи його до загального шкільного планування.

7. Інформація про прогрес дитини. Невід'ємною складовою процесу розробки ІНП є оцінка і збирання відомостей про успіхи дитини. При цьому можуть збиратися зразки робіт дитини, результати спостережень, контрольні листки, описи поведінки, результати порівнянь з типовим рівнем розвитку, результати тестів тощо.

Через деякий час педагог та інші фахівці оцінюють успіхи дитини, визначають, наскільки ефективним є навчальний план, діляться інформацією з батьками дитини. За потреби члени групи з розробки ІНП можуть ініціювати проведення зборів ще дол. Закінчення терміну дії плану.

Відомості про прогрес дитини (із зазначенням відповідних дат) записуються безпосередньо в ІНП.

ІНП можуть мати різний вигляд. При щоденних зусиллях педагогів щодо реалізації окреслених цілей і завдань, при ретельному документуванні всіх відомостей, можна очікувати на успішне навчання і розвиток дітей.

**ПАМ'ЯТАЙТЕ, ІНП МАЄ БУТИ
СКЛАДЕНИЙ ЗРОЗУМІЛОЮ
ДЛЯ ВСІХ МОВОЮ!!!**

З чого почати?

Будь-який процес варто розпочинати з планування. Для цього організуйте та проведіть першу установчу зустріч членів команди.

Установча зустріч членів команди. Запросіть на першу установчу зустріч усіх ймовірних членів команди (крім батьків дитини). Ними можуть бути педагоги із закладу в якому дитина перебувала раніше, штатні працівники вашого закладу: логопед, дефектолог, психолог та ін. якщо ці фахівці не є працівниками закладу, необхідно залучити їх, звернувшись до місцевої поліклініки, реабілітаційного центру тощо.

Установча зустріч проводиться з метою визначення оптимального складу команди та складання плану дій, що передують створенню ІНП.

Оптимальний склад команди – кількість фахівців, яка забезпечить реалізацію навчальної програми і спеціальних послуг.

План дій, що передують створенню ІНП, визначає цілі, засоби, ресурси, необхідні для вивчення членами команди сильних і слабких сторін дитини. Мета плану дій – отримати комплексну оцінку сильних і слабких сторін дитини. Засобами досягнення мети можуть бути спостереження, формальні тести й опитування (педагогів, батьків, безпосередньо дітей).

Проведення комплексної оцінки сильних і слабких сторін дитини. Створенню ІНП для дитини з ООП передують певний період оцінки, що дає змогу виявити особливості: поведінки, навчальних пріоритетів, конкретних вмій, а також загального рівня розвитку дитини. Ця інформація дає педагогу змогу відповідним чином побудувати навчальний процес, задовольнити потреби дітей і сприяти їхньому всебічному розвитку. Також слід проводити формальну оцінку дітей з використанням спеціальних методик, до якої мають бути залучені батьки і фахівці. Під оцінкою слід розуміти процес збирання всебічної інформації про дитину, яка потім використовується для визначення сильних якостей дитини та сфер, де вона відстає. Процес оцінки має на меті визначення рівня розвитку дитини, що дає змогу розробити відповідні навчальні плани та заходи. Процес оцінки дітей з ООП має бути комплексним, спрямованим і більш точним, аніж процес оцінки дітей з типовим рівнем розвитком. Це необхідно для того, аби найточніше визначити можливості дитини і всі сфери, де вона потребує допомоги.

До цього процесу оцінки слід залучати фахівців. Це має бути безперервний, колективний процес систематичних спостережень та аналізу. Результати, отримані під час лише одного спостереження тільки фахівцем, не можуть вважатися достовірними.

Для створення ефективного ІНП потрібні спільні дії педагогів, батьків і фахівців. Слід запевнити батьків, що під час проведення оцінки дитини, аналізу результатів робіт увага звертатиметься на сильні якості дитини; що це процес збирання інформації, яка допоможе педагогам і фахівцям працювати на користь дитини; що це засіб для розробки ІНП, який повністю відповідатиме потребам дитини. Інформацію про дитину можна одержати з різних джерел - від батьків, дорослих (включаючи тих, з ким дитина живе), від самої дитини, від фахівців, які з нею працюють та інших. Фахівці можуть допомогти точніше визначити рівень розвитку та потреби дитини. Суттєво допомогти під час оцінки дитини можуть спеціалісти (логопеди, сурдопедагоги, тифлопедагоги, медики, психологи та ін..). після завершення процесу оцінки всі, хто брав у ньому участь, аналізують результати.

Отримавши результати комплексної оцінки, необхідно перейти до розробки ІНП.

До групи з розробки ІНП можуть входити ті самі особи, які брали участь у процесі оцінки. Після того, як визначено перспективні цілі, члени команди переходять до спільного планування конкретних цілей а завдань на найближчий період.

ІНП розробляється командою, до складу якої входять:

- ❖ Педагоги, які будуть працювати з дитиною;
- ❖ Фахівці, які будуть залучені до навчально-виховного процесу;
- ❖ Батьки дитини;
- ❖ Керівник закладу.

Робота команди при складанні ІНП:

1. До початку першої зустрічі керівник закладу збирає та вивчає результати оцінки розвитку дитини, зустрічається з окремими педагогами, фахівцями з метою складання переліку питань, що будуть обговорюватися на першій зустрічі.
2. Керівник закладу призначає час і місце проведення зустрічі, максимально зручні для всіх членів команди.
3. Керівник закладу проводить першу робочу зустріч з розробки ІНП.
4. Важливо спільно вибрати керівника команди, він в подальшому плануватиме і призначатиме засідання, визначатиме місце зборів, сповіщатиме всіх учасників тощо.
5. Призначається зустріч з батьками, щоб представити та обговорити результати оцінки, рекомендації, запросити до процесу складання ІНП.

Приблизний план першої зустрічі команди:

1. Подякувати всім за проведену роботу.
2. Метою презентації результатів оцінки є визначення особливих потреб дитини для подальшого складання ІНП.
3. Нагадується про конфіденційність інформації, яка повідомлятиметься.
4. Представляється інформація про можливості та сильні сторони дитини, а не лише її проблеми.
5. Надається слово для презентації результатів усім, хто брав участь в оцінці сильних і слабких сторін дитини.
6. Після всіх виступів учасники висловлюють свої думки.
7. Які адаптації середовища необхідно здійснити?
8. Яких фахівців необхідно залучити?
9. Якою є поведінка дитини, яких змін вона потребує для покращення процесу навчання?
10. Який теперішній рівень досягнень дитини?
11. З удосконалення /розвитку яких навичок необхідно розпочати?
12. В яких сферах розвитку необхідно надати допомогу?
13. Скільки часу не тиждень триватимуть заняття з фахівцями або додаткові заняття?
14. В яких заходах, крім навчальних, дитини братиме участь?
15. Узагальнюється результат оцінки, коментарі та запитання.

Члени групи з розробки ІНП тісно співпрацюють і несуть спільну відповідальність за рішення стосовно заходів, необхідних для успішного навчання дитини.

Залучення батьків до розробки та подальшої реалізації ІНП

Участь батьків у розробці ІНП є надзвичайно важливою. Батьки можуть надати інформацію про стан здоров'я, розвитком, інтереси, особливості поведінки дитини.

У практиці залучення родин трапляються випадки, коли батьки не хочуть брати участь у розробці індивідуального плану. Причини такої поведінки можуть бути різними: від небажання приділяти час власній дитині, до недовіри членам команди.

Кроки співпраці :

1. До початку розробки ІНП надається батькам більше інформації про ІНП, його зміст.
2. Знайомство батьків із членами команди та наголошується на конфіденційності почутої ними інформації. Це дасть батькам змогу почуватися комфортніше.
3. Повідомляється батьків, що очікується від них інформація, яка, на їхню думку, є важливою для розробки ІНП.
4. Підписання батьками ІНП є важливим кроком до його реалізації. План вважається ухваленим, якщо він погоджений з батьками та підписаний ними.

**Адаптація та модифікація навчально-виховного процесу.
Сутність процесів адаптації та модифікації**

Виважене, ефективне навчання приносить користь всім дітям. Однак, дітей з ООП може стати необхідною додаткова, а іноді і спеціальна підтримка у навчанні, яка допоможе їм брати повноцінну участь у заняттях і реалізовувати свій потенціал.

Щоб досягти успіху та задовільнити різноманітні потреби дітей, зумовлені їхніми здібностями, рівнем розвитку, інтересами та іншими відмінностями, педагогам необхідно змінювати методи навчання, навчальне середовище, матеріали тощо. Педагоги, котрі досягають успіху в навчанні дітей з ООП, застосовують різноманітні методи навчання, які змінюються залежно від спеціальних потреб дитини. Ці зміни або пристосування до потреб дитини відбуваються через адаптації або модифікації.

- **Адаптація** – змінює характер навчання, не змінюючи зміст або понятійну сутність навчального завдання. Наприклад, під час проведення педагогічних занять дитину, яка має проблеми зору педагог садить ближче до себе; або дитина із синдромом Дауна, яка потребує тактильного, тілесного контакту садиться біля педагога;
- **Модифікації навчання** – модифікації змінюють характер навчання, змінюючи зміст або понятійне складність навчального завдання. Наприклад, на занятті з логіко-математичної діяльності вихователь для всіх дітей готує аркуші паперу з трьома завданнями, а для дитини з синдромом Дауна – лише одне.
- **Підкріплення/доповнення навчання** – додаткові заняття/ завдання можуть бути необхідними, щоб дати дітям змогу засвоїти/ вивчити навчальний матеріал. Наприклад, у темі «Тварини спекотних широт» згадуються тварини, яких діти ніколи не бачили або бачили лише в цирку або по телебаченню. Перед тим, як визначити рівень знань дітей з даної теми, педагог проводить попередню роботу, використовуючи різні засоби: фотографії, комп'ютерні програми та ігри.

Види адаптації

Під час вибору того чи іншого виду адаптації слід бути обачним, не використовувати адаптацію, якщо вона не потрібна. Вибір виду адаптації має бути лише тоді, коли це необхідно для успішного застосування методу навчання.

Сфери адаптації:

- Фізичне середовище – адаптація змінює середовище (пандус, пристосування туалету, зміна освітлення, розташування меблів тощо);
- Навчання – адаптація змінює процес навчання (спосіб повідомлення матеріалу, спосіб організації дітей);
- Адаптація навчального плану – модифікація навчального плану або цілей і завдань; видозміна завдань тощо;
- Вказівки – адаптація змінює методи та щоденні заняття, які використовує педагог;
- Матеріали – адаптація полягає у пристосуванні навчальних інструментів та матеріалів до індивідуальних потреб дитини (об'ємні пензлі, олівці, аркуші із завданнями, роздатковий матеріал);

Вибір видів адаптації та модифікації здійснюється з урахуванням конкретних потреб дитини, а саме:

- ***Поведінка:*** адаптація спрямована на вирішення проблем, які пов'язані з виконанням правил та вимог до поведінки. Наприклад, дитина з дефіцитом уваги може потребувати частих перерв. Або дитина з аутизмом при переході від одного виду діяльності до іншого потребує візуальних підказок (наприклад, це можуть бути піктограми, які допоможуть дитині зорганізувати свою діяльність);
- ***Організаційні навички*** – адаптація допомагає дітям зосередити увагу на завданні, що виконується. Наприклад, при виконанні завдань на роздаткових аркушах, дитині яка має проблеми із сприйняттям цілісного образу предметів, доцільно розділити сторінку на розділи;
- ***Сенсорні потреби*** – адаптація шляхом надання дитині допоміжних засобів (слуховий апарат, окуляри тощо). Наприклад, дитині з порушенням слуху відводять місце ближче до вчителя.

У деяких випадках певні види адаптації задовольняють загальні потреби дітей з порушенням розвитку. Так, наприклад, під час навчання дитини з синдромом Дауна, необхідно розташовувати демонстраційний матеріал безпосередньо перед дитиною і в збільшеному масштабі.

Педагогу необхідно докласти зусиль аби залучити батьків дитини до пошуку ідей стосовно адаптації. Сім'ї дітей з особливостями розвитку часто мають значний досвід здійснення адаптації у себе вдома. Тому слід розпитати їх про всі види адаптацій, які вони використовують вдома.

При застосуванні різних видів адаптації зміст навчання залишається незмінним, а при застосуванні він змінюється. В окремих випадках використання модифікацій може виявитися необхідним для того, щоб надати конкретній дитині брати участь у групових заняттях. Модифікації можуть бути виконані шляхом:

- ❖ Скорочення змісту матеріалу, який необхідно засвоїти. Наприклад, на занятті з мовленнєвої діяльності дитині з РСА достатньо лише назвати певний малюнок, тоді як інші діти групи повинні його описати.
- ❖ Зниження вимог до участі в роботі – дитина може виконувати лише частину завдань. Наприклад, дитини з дефіцитом уваги може виконати лише два завдання, тоді як група дітей виконує п'ять.

Будь-які види модифікацій необхідно обговорювати з родиною дитини, оскільки у більшості випадків модифікація змінить те, що дитина має знати і вміти робити.

Портфоліо

Портфоліо – це спосіб фіксування, накопичення та оцінки індивідуальних досягнень дитини протягом певного періоду навчання.

Мета портфоліо: накопичення досягнень, відслідковування прогресу, представлення діяльності і розвитку за окремий проміжок часу.

Завдання:

- проаналізувати і узагальнити роботу;
- відобразити динаміку росту;
- представити роботу найбільш повно і ефективно.

Функції портфоліо:

- ✓ діагностична - фіксує зміни за певний проміжок часу;
- ✓ змістовна - розкриває спектр виконуваних робіт;
- ✓ розвиваюча - забезпечує безперервний процес освіти і самоосвіти;
- ✓ мотиваційна - відзначає результати діяльності;
- ✓ рейтингова - дозволяє виявити кількісні і якісні індивідуальні досягнення.

Педагогічна ідея навчального портфоліо як форма оцінки передбачає зміщення акценту з того, що дитина не знає і не вміє на те, що вона знає і вміє з даної теми, розділу.

Вимоги до портфоліо:

Портфоліо завжди візуалізоване (може бути у вигляді спеціальної папки, картотеки). Однак, його зміст не може зводитися до папки робіт дитини. Це має бути спеціально спланована та організована індивідуальна добірка матеріалів і документів, яка демонструє зусилля, динаміку і досягнення дитини в різних галузях. Тому кінцевою метою навчального портфоліо має бути унаочнення прогресу навчання за результатами навчальної діяльності.

В своїй роботі з дітьми з ООП ми використовуємо два види портфоліо: портфоліо педагога та портфоліо дитини.

Портфоліо педагога розглядається як спосіб фіксування, накопичення та оцінки індивідуальних досягнень дитини з ООП протягом певного періоду часу.

Укладання портфоліо допомагає:

- розкрити індивідуальні можливості дитини;
- простежити динаміку за певний період часу;
- визначити ефективність та реалістичність ІНП, а тому і коригувати його;
- здійснювати зв'язок між членами команди.

Розділи портфоліо педагога вибирає самостійно. Наші портфоліо містять такі розділи:

- Титульний листок: міститься загальна інформація про дитину, контактна інформація, фотографія дитини.
- Картка прийому дитини.

- Анкета для батьків.
- Картки обстежень різними фахівцями.
- ІНП.
- Листки спостережень.
- Розділ «Моя сім'я»: цей розділ складають батьки разом з дитиною в довільній формі.
- Розділ «Розвиток дрібної моторики»: сюди вкладаються роботи дитини, які не йдуть в дитяче портфоліо з поточними коментарями .
- Розділи «Логіко-математична діяльність», «Мовленнєва діяльність» з поточними коментарями (якщо в цьому є потреба).

До портфоліо треба вміщувати не лише матеріали, які показують труднощі в навчальній діяльності та шляхи їх подолання, а й сильні сторони дитини.

Портфоліо дитини допомагає максимально розкрити індивідуальні можливості кожної дитини.

В інклюзивному класі портфоліо дитини добирає сама дитина, оскільки в шкільному віці діти більш зорганізовані, більш самостійні, більш відповідальні. В дошкільній інклюзивній групі дитяче портфоліо формує педагог з участю самої дитини. Воно знаходиться в доступному, знайомому для дитини місці.

Мета портфоліо дитини полягає у:

- Формуванні в дитини відповідальності і самостійності;
- Розвитку вміння давати якісну оцінку результатам власного навчання та діяльності;
- Розвитку вміння аналізувати власні інтереси, схильності, потреби і співвідносити їх з можливостями;
- Формуванні пізнавальних інтересів і готовності до самостійного пізнання;
- Самостійна добірка матеріалів портфоліо сприяє успіху, призводить до підвищення рівня самооцінки і впевненості у собі.

У наших інклюзивних групах портфоліо дитини представлене у вигляді об'ємної папки, в яку педагог разом з дитиною вкладає найкращі роботи, які на думку вихователя розкривають найбільш виражений потенціал дитини або які вихованець обрав сам. Ця папка обов'язково містить інформацію про дитину (прізвище, ім'я), вона знаходиться у відомому для дитини місці (наприклад у роздягальній); батьки можуть в будь-який час переглянути вміст портфоліо або навіть взяти його додому, щоб показати іншим членам родини.

Робота над портфоліо дитини з ООП чи з нормальним розвитком потребує активної допомоги батьків. Педагог має довести батькам її користь. Треба переконати їх у тому, що спільна робота над порт фоліо допоможе краще пізнати дитину, її реальні можливості, сприятиме ефективному зворотному зв'язку між батьками та педагогами. В період, коли дитина вчиться складати порт фоліо допомога батьків має бути найповнішою. В міру дорослішання дитини допомогу треба мінімізувати.

Спостереження

Одним із методів, корисних для вихователів, логопедів, психологів, є спостереження за дітьми у їхньому *природному середовищі* (вдома, у групі, на свіжому повітрі) та запис своїх спостережень. Таким чином вони отримують конкретну інформацію, якою можуть ділитися з батьками та іншими членами команди.

Щоб діяти як спостерігач, педагог повинен відводити час для спостереження та готувати відповідні засоби для запису своїх спостережень. Спостереження можуть охоплювати широкий діапазон – від коротких нотаток на аркушику паперу до розгорнутих анкет, які описують спеціальні заняття. (додаток)

Спостереження – це процес «вдивляння» у дитину під час її роботи або гри без втручання в її діяльність.

Мета спостережень:

- ✓ ***Визначити схильності, інтереси, вміння і потреби кожної дитини.***

Спостереження дозволяють педагогам багато дізнатися про індивідуальні особливості дітей, що є необхідним для правильної мотивації малят і активного залучення їх до навчання.

- ✓ ***Оцінити процес розвитку дитини на протязі деякого часу.***

Спостереження дозволяють педагогам оцінювати прогрес дітей у когнітивній, фізичній, соціальній та емоційній сферах на протязі навчального року.

- ✓ ***Визначити необхідність змін у середовищі.***

Спостереження за іграми дітей дозволяють педагогам з'ясувати, чи задовольняють матеріали та організація оточення потреби дітей.

- ✓ ***Ідентифікувати проблеми.***

Спостереження дозволяють зрозуміти, чи не потребують діти спеціальної допомоги (наприклад, внаслідок погіршення зору, слуху тощо). У разі ідентифікації таких проблем до роботи з дітьми можуть залучатися фахівці.

- ✓ ***Визначити оптимальні шляхи вирішення проблемних ситуацій.***

Спостереження дозволяють педагогам передбачити, як діти будуть поводитися у тих чи інших ситуаціях. Наприклад, коли у них можуть спостерігатися напади гніву, як вони будуть реагувати на розлуку з батьками, коли у них можуть виникати суперечки через іграшки тощо. Такі знання дозволяють педагогам запобігати можливим проблемам і конфліктам.

- ✓ ***Оцінити необхідність корекції навчального плану.***

На основі спостережень педагога можуть робити висновки про необхідність модифікації навчального плану або розпорядку дня.

- ✓ ***Зібрати всю можливу інформацію про дитину, зокрема відомості, корисні для батьків та інших фахівців.***

Спостереження дозволяють глибоко пізнати дітей, їхні інтереси, схильності, вміння, проблеми тощо. Зібрані відомості можуть виявитися важливими і корисними не лише для спостерігача, але і для інших членів команди, тому доцільно налагодити ефективний обмін інформації між педагогами, батьками і фахівцями. Окрім іншого, це сприяє налагодженню плідних партнерських стосунків.

- ✓ ***Допомогти батькам більше дізнатися про своїх дітей.***

Висновки

Інклюзія – це не лише можливість перебувати в певному навчальному закладі. Вона також передбачає спеціальну організацію навчального процесу й надання підтримки дітям з ООП в умовах звичайного навчального закладу. Головна передумова досягнення успіху – не середовище саме по собі, а методика навчання.

Навчання в інклюзивних навчальних закладах корисне і для дітей з ООП, і для звичайних дітей, членів їхніх родин та суспільства загалом. Як свідчать дослідження, в інклюзивних групах та класах увагу зосереджено перед усім на розвиткові сильних якостей і талантів дітей, а не на їхніх проблемах. Взаємодія з іншими дітьми сприяє когнітивному, фізичному, мовному, соціальному та емоційному розвитку дітей з ООП. При цьому діти з типовим рівнем розвитку демонструють відповідні моделі поведінки дітям з ООП і мотивують їх до розвитку та цілеспрямованого використання нових знань і вмінь. Взаємодія дітей з ООП з ровесниками в інклюзивних групах сприяє налагодженню між ними дружніх стосунків. Завдяки такій взаємодії діти вчаться природно сприймати і толерантно ставитися до людських відмінностей, вони стають чуйними, готовими до взаємодопомоги.

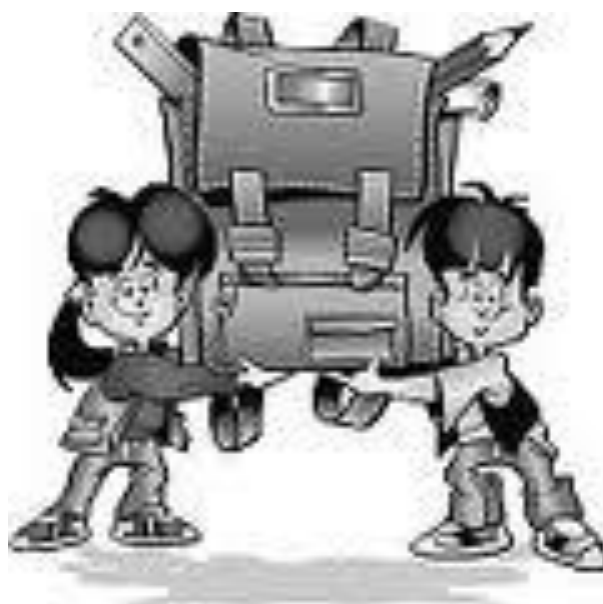
Інклюзивні підходи також корисні для сім'ї. Родини дітей з ООП можуть знаходити підтримку з боку інших батьків, вони краще розуміють у чому розвиток їхніх дітей типовий, а в чому атиповий, в також беруть активнішу участь у процесі навчання та виховання.

Вихователі інклюзивних груп глибше розуміють індивідуальні відмінності й особливості дітей, а також ефективніше співпрацюють з батьками ті іншими фахівцями (логопедами, психологами, дефектологами, спеціалістами з лікувальної фізкультури та ін.) Інклюзивна система освіти також корисна із суспільного погляду, оскільки завдяки спільному навчанню діти змалку вчаться розуміти й толерантно ставитися до людських відмінностей.

Внаслідок змін, які впроваджує інклюзивна освіта, виграють усі!

Література

1. «Особистісно-орієнтована дошкільна освіта». Методичне керівництво до програми «Крок за кроком ». К.А.Хансен, Р.К.Кауфман, К.Б.Уолш. Пер. З англ. – Київ: Всеукраїнський фонд «Крок за кроком», 2000р.
2. Матеріали семінару: «Інклюзія в ДНЗ» Львів, 5.10. 2012р.
3. Матеріали навчально-практичного семінару проекту «Розвиваємо інклюзивну школу разом: партнерство загальноосвітнього та спеціального закладів». Київ, 30 - 31.10. 2012р.
4. Матеріали робочої зустрічі «Інтегрування послуг для забезпечення інклюзивного навчання». Львів, 10 – 11.01. 2013р.
5. «Як зробити школу інклюзивною. Досвід проектної діяльності»: Методичний посібник/Канадсько-український проект «Інклюзивна освіта для дітей з особливими потребами в Україні»/Укл. С. Єфімова. – К.:ТОВ «Видавничий дім «Плянди», 2012р.

Додатки

Проект «Розвивасмо інклюзивну школу разом: партнерство загальноосвітнього та спеціального закладів»

Індивідуалізований навчальний план (ІНП)

_____ (назва школи)

Дитина _____ Дата народження _____

Батьки або опікуни _____

Телефон _____ Адреса _____

Вид(и) вад _____

Дата вступу до школи _____ Клас _____

Термін дії плану з _____ до _____

Присутні на зборах з приводу розробки ІНП:

Учень	Дата	_____	Дата
Батько (мати)	Дата	_____	Дата
Адміністратор школи	Дата	_____	Дата
Учитель	Дата	_____	Дата

Перелік спеціальних і додаткових видів послуг:

Вид послуг	Частота сеансів	Місце проведення	Дати сеансів
_____	_____	_____	_____
_____	_____	_____	_____
_____	_____	_____	_____

Я ЗГОДЕН зі змістом цього ІНП.
Я мав можливість брати участь у розробці цього плану. Я одержав копію цього плану.

_____ Підпис батька (матері) або опікуна Дата

Я НЕ ЗГОДЕН зі змістом цього ІНП.
Я мав можливість брати участь у розробці цього плану. Я одержав копію цього плану.

_____ Підпис батька (матері) або опікуна Дата

Індивідуалізований навчальний план (ІНП)

Дитина: _____

Поточний рівень знань і вмінь дитини

(На цій сторінці подано відомості про освітній рівень учня, одержані під час оцінювання та звичайних занять у класі. Зроблено висновки щодо успіхів і відставання дитини у сферах соціального, емоційного, фізичного, інтелектуального та комунікативного розвитку).

Проект «Розвиваємо інклюзивну школу разом: партнерство загальноосвітнього та спеціального закладів»

Індивідуалізований навчальний план

Ім'я дитини: _____

Довгострокова (річна) мета: _____

Короткострокові завдання	Методи оцінювання	Дата і прогрес*
	Зразки робіт Спостереження Контрольні листки Описи епізодів Тести на відповідність критеріям Стандартні тести	

Довгострокова (річна) мета: _____

Короткострокові завдання	Методи оцінювання	Дата і прогрес
	Зразки робіт Спостереження Контрольні листки Описи епізодів Тести на відповідність критеріям Стандартні тести	

Проект «Розвиваємо інклюзивну школу разом: партнерство загальноосвітнього та спеціального закладів»

Пристосування / модифікація класного довідка

Стиль навчання: Переважно слуховий Переважно візуальний
 Багатосенсорний Переважно кінестетичний Переважно тактильний

Місце, умови	☐ Визначене місце ☐ На-самоті ☐ У малій групі
Навчальні підходи	☐ Часта / невідкладна реакція з боку вчителя ☐ Об'єднання стилів навчання ☐ Навчання в однолітків ☐ Кооперативне навчання в групах / парах ☐ Інше _____
Вказівки	☐ Різні види вказівок: _____ усні _____ письмові _____ демонстрація/моделювання _____ повертання уваги учня ☐ Інше _____
Корекція поведінки	☐ Часті перерви ☐ Чітке визначення обмежень / очікувань ☐ Робота в тиші ☐ Чекання на згоду ☐ Позитивні підкріплення ☐ Надання можливостей для вибору й альтернатив ☐ Надання можливості порухатися ☐ Близький безпосередній контроль ☐ Розміщення дитини у зручному місці
Матеріали та обладнання	☐ Маніпулятивні іграшки ☐ Книжки для сліпих, надруковані шрифтом Брайля ☐ Адаптовані версії книжок ☐ Затискачі, похилі дошки ☐ Інше _____
Організаційні питання	☐ Індивідуалізований розклад занять учня ☐ Інше _____
Сенсорні потреби	☐ Стежити, чи правильно учень користується: _____ окулярами _____ слуховим апаратом _____ аудіо/ЧМ приладдям _____ допоміжним технологічним обладнанням ☐ Інше _____
Інше	_____ _____ _____

* Відомості про прогрес учня (із зазначенням відповідних дат) записують безпосередньо індивідуалізований навчальний план. При цьому використовують такі скорочення:
 О – учень оволодів умінням, досяг поставленої у плані мети.
 СП – спостерігається суттєвий прогрес протягом строку дії плану.
 НП – спостерігається незначний прогрес протягом строку дії плану.
 ПН – прогресу немає (в досягненні конкретної мети).
 НС – цілі мети (цього завдання) не ставили.

Індивідуальний навчальний план (ІНП)

ДНЗ самбокованого типу "Сарвінок"
(назва школи)

Дитина Взривченко Валентин Дата народження 15.04.2008р.

Батьки або опікуни мама - П. Олександр
тато - П. Роман

Телефон _____ Адреса м. Львів
вул. Дні. Вошківська 4#

Вид(и) вад розширено навчального предмету з м. П.

Дата вступу до школи вересень 2012р. Клас _____

Термін дії плану 8 кв. 1 рік до _____

Присутні на зборах з приводу розробки ІНП:

Учень	Дата	Дата
Батько (мати) <u>П. Олександр</u>	Дата	Дата
Адміністратор школи <u>Витришун А. М.</u>	Дата	Дата
Учитель <u>ви. м. Масокуба А. О.</u> <u>пр. психолог: Драночка</u>	Дата	Дата

Перелік спеціальних і додаткових видів послуг:

Вид послуг	Частота сеансів	Місце проведення	Дати сеансів

Я ЗГОДЕН зі змістом цього ІНП.
Я мав можливість брати участь у розробці
цього плану. Я одержав копію цього плану.

[Підпис]
Підпис батька (матері) або опікуна Дата

Я НЕ ЗГОДЕН зі змістом цього ІНП.
Я мав можливість брати участь у розробці
цього плану. Я одержав копію цього плану.

Підпис батька (матері) або опікуна Дата

Індивідуальний навчальний план (ІНП)

Дитина: Васильченко ВекешавПоточний рівень знань і вмінь дитини

(На цій сторінці подано відомості про освітній рівень учня, одержані під час оцінювання та звичайних занять у класі. Зроблено висновки щодо успіхів і відставання дитини у сферах соціального, емоційного, фізичного, інтелектуального та комунікативного розвитку).

Векешав почав вбудовувати до кривих лінійні
кр. фронтальний проріз профіль, гуртовими
кривими.

Перший місяць вбудовує контури вільно
о. прикладом до дитини колективом потім
ором. З часом наводив контур з великою
тією р'єм.

Виконав вбудовує прикладом до колектив, форма
гимою. Може самост. робити колорит (замість
мою. таку дитини, пил. факторів). Самост.
грає різні форми з 2-3 частин. Вбудовує
маленькою кількістю форм і самостійно
вже їх. Може робити механічний зор-р. Знає

зри.
Фронт ліній. є вбудовує. свої потреби, вбудовує
механічний форм ліній.

Замість механічна. Механічне по частині-зріво-
и аналізує. Знає сферної привади
вже механічна.

В самостійно. потреби гуртові допомогти зор-р.
о.

Індивідуальний навчальний план

Ім'я дитини: Володимир ВелешавДовгострокова (річна) мета: Володимир Велешав
був спроможний кваліфікувати шкільні в ме-
жах 5.

Короткострокові завдання	Методи оцінювання	Дата і прогрес*
<p>Велешав був</p> <ul style="list-style-type: none"> • спроможний кваліфікувати шкільні в межах 2; • спроможний кваліфікувати шкільні в межах 3 - 11 - 4 • був спроможний кваліфікувати шкільні в межах 5. 	<p>Зразки робіт</p> <p>Спостереження</p> <p>Контрольні листки</p> <p>Описи епізодів</p> <p>Тести на відповідність критеріям</p> <p>Стандартні тести</p>	<p>22.01.13/</p> <p>Засвоїв шкільні в межах 1.</p> <p>15.03.13/</p> <p>Засвоїв шкільні в межах 2.</p>

Довгострокова (річна) мета: _____

Короткострокові завдання	Методи оцінювання	Дата і прогрес
	<p>Зразки робіт</p> <p>Спостереження</p> <p>Контрольні листки</p> <p>Описи епізодів</p> <p>Тести на відповідність критеріям</p> <p>Стандартні тести</p>	

Пристосування / модифікація класного довідка

Стиль навчання: Переважно слуховий Переважно візуальний
 Багатосенсорний Переважно кінестетичний Переважно тактильний

Місце, умови	☐ Визначене місце ☒ На самоті ☒ У малій групі
Навчальні підходи	☐ Часта / невідкладна реакція з боку вчителя ☒ Об'єднання стилів навчання ☐ Навчання в однолітків ☐ Кооперативне навчання в групах / парах ☐ Інше _____
Вказівки	☐ Різні види вказівок: ___ усні ___ письмові ___ демонстрація/моделювання ___ привертання уваги учня ☐ Інше _____
Корекція поведінки	☐ Часті перерви ☐ Чітке визначення обмежень / очікувань ☒ Робота в тиші ☒ Чекання на згоду ☒ Позитивні підкріплення ☐ Надання можливостей для вибору й альтернатив ☐ Надання можливості порухатися ☐ Близький безпосередній контроль ☒ Розміщення дитини у зручному місці
Матеріали та обладнання	☐ Маніпулятивні іграшки ☐ Книжки для сліпих, надруковані шрифтом Брайля ☐ Адаптовані версії книжок ☒ Затискачі, похилі дошки ☒ Інше _____
Організаційні питання	☒ Індивідуалізований розклад занять учня ☐ Інше _____
Сенсорні потреби	☐ Стежити, чи правильно учень користується: ___ окулярами ___ слуховим апаратом ___ аудіо/ЧМ приладдям ___ допоміжним технологічним обладнанням ☐ Інше _____
Інше	_____ _____ _____

* Відомості про прогрес учня (із зазначенням відповідних дат) записують безпосередньо в індивідуалізований навчальний план. При цьому використовують такі скорочення:

О – учень оволодів умінням, досяг поставленої у плані мети.

СП – спостерігається суттєвий прогрес протягом строку дії плану.

НП – спостерігається незначний прогрес протягом строку дії плану.

ПН – прогресу немає (в досягненні конкретної мети).

НС – цієї мети (цього завдання) не ставили.

Листок спостереження практичного психолога

Прізвище, ім'я дитини: Мінік Миса
Дата народження: 14.12.2004р.
Діагноз: синдром Дауна
Вікова група: середня група, 3-4 років
Вихователь: Людмила Павлівна
Вид діяльності, за яким проводиться спостереження: мансове заняття

Дата і час спостереження: 15.01.2013р. 9³⁰

Опис

побаченого: Листок спрямований на спостереження за діяльністю дитини Миса під час заняття з групою дітей з інтелектуальними порушеннями. Миса встав мисовою до палочки і спробував розбити її по собі у коло поруч з системою та іншими дітьми. Під час привітання дітей він з дітьми мисав та працює в темі з дітьми та сам не працює в темі і спостереження. Далі він сам працює з системою і спостереження за всіма дітьми. Миса 5-7 кв. починає працювати з системою та виконувати. Він-ві виконує завдання з системою але через деякий час він знову повернувся до палочки - починає працювати з системою.

Висновки: Миса під час роботи є дуже активним дитиною, багато працює, але він має деякі труднощі з виконанням завдань. Під час роботи з системою він часто змінює напрямки діяльності.

Рекомендації вихователю щодо покращення взаємодії між дітьми:

Виділити певний час для роботи з системою, а також для виконання завдань з системою. Використовувати матеріал, який викликає інтерес дітей (наприклад, малюнки, іграшки).

Вихователь:

Листок спостереження

Прізвище, ім'я дитини: _____

Дата народження: _____

Діагноз: _____

Вікова група: _____

Вихователь: _____

Вид діяльності, за яким проводиться спостереження: _____

Дата і час спостереження: _____

Опис побаченого: _____

Висновки: _____

Листок спостереження

Прізвище, ім'я дитини: Листок Андрійко

Дата народження: 24.09.2007р.

Діагноз: сенсори (Рот)

Вікова група: Вікова група 5-7 років

Вихователь: Маслюк Д.И.

Вид діяльності, за яким проводиться спостереження: ігрова діяльність

Дата і час спостереження: 17.06.13

Опис побаченого: Андрійко гарно іграє на конячках з дітьми в любий ігровий комплекс: конячки-торсімо будівля, руська, стілець-розробка. Дитина почало краще спілкуватися на мовленнєвому рівні. Він все менше хвилюється і соромиться, а це на контакт не тільки з дітьми, а і з дорослими. Найбільше подобається грати в спеціальні мадеруєльні ігри при ігровому паркеті багато рухати в інтер'єрі вгору-нівту.

Висновки: Дитина краще почало на початку з дітьми, через те, що почала спілкуватися

Листок спостереження

Прізвище, ім'я дитини: Корнявий Олег

Дата народження: 31.05.2005р.

Діагноз: ЗПР

Вікова група: стадія

Вихователь: Пашченко З.М.

Вид діяльності, за яким проводиться спостереження: мовлення в. Взаємність

Дата і час спостереження: 28.03.13р. 10⁰⁰

Опис побаченого: Олег звернувся у мене в темі. Він ти уважно слухав мене вказавши на мене розуміє те, що відбувається за вікном. На запитання вихователя розуміє окремі слова. Відповідає одним словом, вихователь продовжує розмовляти - відповідає не став помітивши, але уривчастим провисом. Після того як вихователь звернувся до нього в темі, інтерес до заняття зник, увага переключилась на інші вихователя.

Висновки: Для реалізації поставленої мети потрібно більш індивідуальна робота з дитиною.

Сподіваюсь *Віктор*

№ картки

Прізвище, ім'я дитини Лесюк Андрій

Дата народження 24 березня 2007р.

Домашня адреса м. Львів, вул. Реліна 12/3А

Телефон 275-87-35

Склад сім'ї мама - Лесюк Тетяна, тато - Оман сип - Андрій, Роман

Дата звернення березень 2010 року

Діагноз синдром Аура

